

Stockholms kommun

registrator.utbildning@stockholm.se

Rektorn vid Skarpnäcks skola

tom.hagman@stockholm.se

Beslut för grundskola, grundsärskola och fritidshem

efter tillsyn av Skarpnäcks skola
i Stockholms kommun

Tillsyn i Skarpnäcks skola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Stockholms kommun under våren 2013.

Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Skarpnäcks skola besöktes av Skolinspektionen mellan den 23 och 25 april 2013.

Fakta om skolan

Skarpnäcks skola är en skolenhet som ligger i kommundelen Skarpnäck i Stockholms kommun. Skolan består av flera olika byggnader och omfattar förskoleklass, årskurserna 1-9 och grundsärskola. I skolan finns också en särskild undervisningsgrupp. Vid tillsynstillfället har skolan 809 elever. Av dessa går 96 i förskoleklassen och 27 i grundsärskolan. 421 elever är inskrivna på skolans fritidshem. Ledningsgruppen består av rektorn, som tillträdde sin tjänst den 1 januari år 2013, och fyra biträdande rektorer.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Enligt Skolverkets statistik (SIRIS) för de nationella ämnesproven i matematik år 2012 nådde 80 procent av eleverna kravnivån på samtliga delprov. För riket var motsvarande resultat 72 procent. Av skolans egen sammanställning framgår att 93 procent av eleverna bedömdes nå kunskapskraven i matematik i slutet av samma läsår. För ämnesprovet i svenska visar Skolverkets statistik att 84 procent av eleverna nådde kravnivån på samtliga delprov, att jämföra med 74 procent för riket som helhet. Av skolans egen sammanställning framgår att 92 procent av eleverna bedömdes nå kunskapskraven i ämnet svenska. I svenska som andra språk bedömde skolan att 100 procent av eleverna nådde kunskapskraven år 2012 och 95 procent av eleverna bedömdes nå kravnivåerna i SO och NO samma år.

Årskurs 6

Skolverkets statistik visar att nästintill 100 procent av eleverna i årskurs 6 nådde kravnivåerna på samtliga delprov i ämnesprovet i matematik läsåret 2011/2012. För riket var motsvarande siffra 79 procent. I skolans egen sammanställning av kunskapsresultaten framgår att 98 procent av eleverna nådde kunskapskraven i matematik i slutet av samma läsår. I ämnesprovet i engelska nådde 89 procent av eleverna kravnivån på samtliga delprov. Motsvarande siffra för riket var 87 procent. I slutet av samma år bedömde skolan att 88 procent av eleverna nådde kunskapskraven i engelska. Vidare visar Skolverkets statistik att 74 procent av eleverna nådde kravnivåerna på det nationella provet i svenska, att jämföra med 82 procent för riket som helhet. I skolans samman-

ställning framgår att 90 procent av eleverna bedömdes nå kunskapskraven samma år. Skolans sammanställning av kunskapsresultaten i årskurs 6 som Skolinspektionen tagit del av visar att det varierar i övriga ämnen, alltifrån 50 procent i ämnet svenska som andra språk och 86 procent i geografi, historia, religion och samhällskunskap till 100 procent i musik, i vilken grad skolan bedömer att eleverna i årskurs 6 når de nationella kunskapskraven.

Årskurs 9

Enligt Skolverkets statistik för läsåret 2012 var det genomsnittliga meritvärdet 228 poäng, jämfört med 211 poäng för riket. Under de tre år Skarpnäcks skola har haft elever i årskurs 9 har meritvärdet varje år ökat. Andelen elever som uppnådde målen i alla ämnen år 2012 var 87 procent. Motsvarande siffra för riket var 77 procent. Under de senaste tre åren har andelen elever som nått målen i samtliga ämnen ökat från 73 procent år 2010. Andelen elever som var behöriga till gymnasieskolans såväl högskoleförberedande program som yrkesförberedande program var nästintill 100 procent år 2012. Andelen elever i grundsärskolan som i alla ämnen/ämnesområden som ingår i utbildningen nått de kunskapskrav som minst ska uppnås i årskurs 6 och 9 var 90 procent år 2012 och andelen elever i träningsskolan som uppnått de nationella kunskapskraven efter sina förutsättningar enligt träningsskolans kursplan var 100 procent samma år.

Helhetsbedömning

Tillsynen av Skarpnäcks skola visar att eleverna till stor del ges förutsättningar att nå målen för utbildningen. Av Skolverkets statistik framgår att eleverna når högre kunskapsresultat än genomsnittet i riket, till exempel vad gäller meritvärdespoäng och resultat på de nationella ämnesproven. Tillsynen visar att skolans rektor som tillträdde sin tjänst i januari 2013 driver ett målmedvetet utvecklingsarbete som är förankrat hos personalen och som innebär att skolan ska öka kunskapsresultaten samt öka vårdnadshavares och elevers nöjdhet. Skolan har också inlett ett målmedvetet arbete för att hantera elevfrånvaron. Rektorn skaffar sig kunskaper om skolans inre arbete genom sin organisation, skolans kvalitetsarbete och genom att vara synlig i skolan genom exempelvis besök i klassrummen och samtal med elever, personal och föräldrar.

Av tillsynen framgår inget annat än att det råder trygghet och studiero i skolan. Skolan behöver dock utarbeta och förankra ordningsregler under medverkan av eleverna samt se till att dessa efterlevs i skolan. Vidare behöver skolan anpassa planen mot kränkande behandling även till grundsärskolans och fritidshemmets förutsättningar.

Ett område som, enligt Skolinspektionens bedömning, behöver utvecklas är elevernas inflytande över undervisningen. Tillsynen visar att det varierar i vilken grad eleverna ges inflytande över undervisningen. Några lärare beskriver i intervjuerna hur de jobbar för att eleverna ska få inflytande över undervisningens innehåll, men anger samtidigt att elevinflytande är ett utvecklingsområde. Vidare varierar det i vilken utsträckning det finns ett målmedvetet samarbete, som utgår ifrån de nationella mål och riktlinjer som gäller för respektive verksamhet. Skolan behöver därför utveckla samarbetsformer mellan förskoleklass, grundskola och fritidshem.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stockholms kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 21 oktober 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Se till att utbildningen är systematiskt inriktad på målen i läroplanen och övriga författningsbestämmelser.
- Utveckla former för samverkan mellan den pedagogiska personalen i förskoleklass, grundskola och fritidshem.

Motivering

Svenska som andraspråk

Enligt skolförordningen ska undervisning i svenska som andraspråk anordnas, om det behövs. Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev.

I intervju med lärare framkommer att det finns elever i skolan som har behov av att läsa svenska som andra språk samt att svenska som andra språk för dessa elever är inkluderad i ämnet svenska. Undervisningen i dessa två ämnen är enligt lärarna likartad. Av intervjun med lärarna framgår vidare att det inte är helt klart vilket ämne eleverna får undervisning i eller mot vilka kunskapskrav de bedöms. Enligt lärarna är rutinerna för bedömning av vilket ämne eleven ska få undervisning i otydliga.

Svenska som andraspråk är ett eget ämne och undervisningen i svenska som andraspråk ska utgå från kursplanen i ämnet. Skolinspektionen vill understryka att det är viktigt att skolan skaffar sig tydliga rutiner för att försäkra sig om att eleverna läser enligt den kursplan som bäst tillgodoser deras möjlighet att utveckla sin språkliga förmåga.

Samverkan mellan den pedagogiska personalen

I skollagen anges att fritidshemmet ska komplettera utbildningen i förskoleklassen och grundskolan. Av läroplanen framgår att samarbetsformer mellan förskoleklass, grundskola och fritidshem ska utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.

I Skolverkets allmänna råd om planering och genomförande av undervisning (SKOLFS 2011:149) anges att rektorn bör utveckla former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärarna.

I Skarpnäcks skola varierar det i vilken utsträckning det finns ett målmedvetet samarbete, som utgår ifrån de nationella mål och riktlinjer som gäller för respektive verksamhet mellan förskoleklassen, fritidshemmet och grundskolan.

Vad gäller samarbetsformerna mellan förskoleklassen och fritidshemmet övergår verksamheten i förskoleklassen till fritidshem vid ett visst klockslag varje dag och intervjuade lärare och personal från fritidshemmet uppger att det ofta förekommer att påbörjade aktiviteter i förskoleklassen avslutas i fritidshemmet. Som exempel anges mattelekar och mattesagor. Dock framgår av intervjuer med personal från de olika fritidshemsavdelningarna att det varierar i skolan i vilken utsträckning det finns ett samarbete mellan fritidshemmet och grundskolan. Det finns fritidshemsavdelningar där samarbete mellan personal på fritidshemmet och lärare i grundskolan diskuterar hur fritidshemmets arbete kan komplettera skolan. Men det finns också exempel på fritidshemsavdelningar där samarbete med grundskolan inte är lika utvecklat och där inget målmedvetet samarbete sker. Däremot är det vanligt att fritidshemmets personal stödjer lärare på lektionerna under skoltid. Även beträffande samarbetsformer mellan förskoleklassen och grundskolan framkommer det i intervjuer och samtal med lärare att det varierar i vilken utsträckning ett samarbete sker. Lärarna beskriver att eleverna i förskoleklassen har varierande kunskaper med sig in i årskurs 1 och att det är betydelsefullt att samarbetsformerna vidareutvecklas så att lärarna i grundskolan får information om var i sin utveckling förskoleklassens elever befinner sig. Enligt lärarna finns det elever i förskoleklassen som kommit långt i sin utveckling och behöver utmaningar i sitt lärande. Lärarna befarar att det finns risk för att dessa elever inte får den stimulans och de utmaningar de har behov av för att nå längre i sin utveckling och sitt lärande när de börjar i årskurs 1.

Sammanfattningsvis visar tillsynen att det finns brister inom bedömningsområdet undervisning och lärande. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

1 kap. 11 §, 10 kap. 4 § och 14 kap. 2 § skollagen, 5 kap. 14-15 §§ skolförordningen, Lgr 11 2.2 Kunskaper, riktlinjer och 2.5 Övergång och samverkan

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Ge eleverna i grundskolan ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Av läroplanen framgår att lärarna har ett utpekat ansvar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Skolinspektionens tillsyn visar att elevernas möjlighet till inflytande över utbildningen varierar. I samtal och intervjuer med elever framkommer att eleverna upplever att det beror på lärarna i vilken utsträckning eleverna ges inflytande över undervisningen. Vidare framkommer det i Skolinspektionens enkät att 42 procent av eleverna i årskurs 9 menar att det stämmer ganska dåligt att de är med och bestämmer på vilket sätt de ska arbeta med olika skoluppgifter. Av de elever i årskurs 5 som svarat på samma fråga uppger 43 procent att det stämmer ganska dåligt eller stämmer inte alls.

I samband med Skolinspektionens intervjuer uttrycker några lärare att de efterfrågar elevernas synpunkter, är lyhörda inför eleverna önskemål och ger eleverna möjligheter att vara delaktiga i planeringen och utformandet av undervisningen, medan andra lärare inte gör detta. Lärarna berättar att de genom enkäter tar reda på om eleverna tycker att de får vara med och bestämma på skolan. I enkäterna ställs frågor om exempelvis hur mycket eleverna upplever att de lärt sig om olika ämnesområden och hur stimulerande arbetssätten varit. Utifrån sammanställningen av enkäterna har lärarna själva kommit fram till att de behöver jobba aktivt med elevinflytande. Enligt lärarnas uppfattning handlar det om att tydliggöra för eleverna vad elevinflytande innebär och hur infly-

tande ska anpassas efter elevernas ålder och mognad. Även rektorn bekräftar att det saknas en strategi i denna fråga och att elevernas inflytande över utbildningen behöver utvecklas.

Skolinspektionen konstaterar att inte alla elever ges inflytande över utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande

Trygghet och studiero

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Se till att ordningsreglerna utarbetas under medverkan av eleverna, implementeras i skolans verksamhet samt följs upp på skolenheten.
- Upprätta en plan mot kränkande behandling för grundskolan, grundskolskolan och fritidshemmet där åtgärderna som anges är anpassade efter varje verksamhets specifika behov och förutsättningar. Planen ska även innehålla en redogörelse av föregående års åtgärder.

Motivering

Ordningsregler

Enligt skollagen ska ordningsregler finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Det är rektorn som ska besluta om ordningsregler.

Av intervjuer med elever framkommer att eleverna inte medverkat vid framtagandet av ordningsreglerna. Eleverna upplever att en del av reglerna inte är relevanta och att nuvarande regler heller inte tillämpas. Enligt eleverna är reglerna gamla och skulle behöva utvärderas och omarbetas, vilket bekräftas även av rektorn.

Plan mot kränkande behandling

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. I Skolverkets allmänna råd för arbetet

mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLFS 2012:10) anges att arbetet med planen mot kränkande behandling bör bedrivas så att planen åter speglar förhållanden i varje enskild verksamhet.

Skolinspektionen har tagit del av Skarpnäcks skolas plan mot kränkande behandling som gäller för grundskolan, grundsärskolan och fritidshemmet. Enligt skolledningen görs årligen kartläggningar för att identifiera behov av åtgärder i respektive verksamhet. Dock finns det inte beskrivet i planen vilka specifika förutsättningar och behov grundsärskolan och fritidshemmet har och därmed inte vilka åtgärder som ska vidtas utifrån detta. Planen är således inte anpassad till alla verksamheter.

Sammanfattningsvis visar tillsynen att det finns brister i skolans arbete inom området trygghet och studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

5 kap. 5 § och 6 kap. 8 § skollagen

Personalkompetens

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Personalkompetens.

- Redovisa en plan med konkreta åtgärder som ska vidtas för att öka andelen lärare med utbildning för den undervisning de bedriver.

Motivering

Utgångspunkten i skollagen är att lärare ska ha utbildning för den undervisning de bedriver. Det innebär att lärarens utbildning måste överensstämma med den skolform, årskurs och de ämnen som läraren undervisar i. Lärare som anställts före den 1 juli 2011 och som saknar lärarlegitimation kan under en övergångsperiod istället ha utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Av intervjuer med rektorn och dokumentstudier framgår att merparten av lärarna på Skarpnäcks skola undervisar i ämnen de har utbildning för. Rektorn uppger att skolan har ett ämneslärarsystem, vilket innebär att lärarna arbetar i arbetslag och undervisar i första hand i de ämnen de har utbildning för. Dock finns det lärare som är tillsvidareanställda före den 1 juli 2011 och som saknar utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Som exempel kan nämnas ämnet musik.

Tillsynen visar att det finns brister inom bedömningsområdet personalkompetens. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

2 kap. 13–14 §§ skollagen, 33 § lag om införande av skollagen

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Stockholms kommun en anmärkning.

Bedömning och betygssättning**Bedömning**

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Betygskatalogen signeras inte av den som beslutar om ett betyg.

Motivering

Enligt skolförordningen ska beslut om betyg dokumenteras i en betygskatalog. Av Skolverkets föreskrifter om betygskatalog (SKOLFS 2011:123) framgår att den som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med sin egenhändiga signatur.

Skolinspektionen har granskat Skarpnäcks skolas betygskatalog för vårterminen 2012 och konstaterat att betygskatalogen för årskurs 9 inte alltid signerats av skolans betygsättande lärare.

Men anledning av att betygskatalogen i övrigt motsvarar författningarnas krav bedöms bristen som ringa och Stockholms kommun tilldelas en anmärkning.

Författning

7 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog (SKOLFS 2011:123)

På Skolinspektionens vägnar

Luca Nesi
Enhetschef

Miriam Talah
Föredragande

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med

anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).